

УДК 634.11

РІСТ І РОЗВИТОК САДЖАНЦІВ ІМУННИХ ДО ПАРШІ СОРТІВ ЯБЛУНІ В РОЗСАДНИКУ НА РІЗНИХ КЛОНОВИХ ПІДЩЕПАХ

*Б. Гулько, к. с.-г. н., Н. Вуйцик, аспірант
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Культура низькорослого садівництва на клонкових підщепах охопила всі континенти і має сталу тенденцію до збільшення питомої ваги таких садів. У багатьох країнах селекційними методами створюють нові форми підщеп, вивчають їх біологічні, морфологічні та господарські властивості [1].

Переваги використання вегетативних підщеп є беззаперечними. Клонові підщепи дають можливість створювати більш загущені насадження і раціонально використовувати землю, скорочувати її непродуктивний період під садами [1; 2].

У науковому садівництві утвердилася думка, що створювати сади на клонкових підщепах можна лише на зрошуваних землях. Виробництво давно уже спростувало її і нині створено багато інтенсивних садів на клонкових підщепах у богарних умовах, які дають ранні і високі врожаї [3].

З метою зменшення фунгіцидного навантаження на навколишнє середовище та отримання відносно екологічно чистої продукції слід активно впроваджувати у виробництво нові, імунні до парші сорти яблуні, особливо у західному регіоні України, де парша є головною хворобою цієї культури. За останні 10-15 років селекціонерам вдалося створити ряд нових, імунних до парші сортів яблуні з покращеними товарними і смаковими характеристиками [5], тому з метою швидшого їх впровадження у виробництво слід провести вивчення їх росту на різних підщепах в плодовому розсаднику, як першому етапі оцінки придатності їх для умов західного регіону України.

Аналіз останніх досліджень. Садівництво України на сучасному етапі потребує корінної реконструкції. Актуальним є запровадження нових технологій, сортів та підщеп, які б забезпечили швидку окупність капіталовкладень і отримання високоякісної конкурентноспроможної продукції. Сучасне світове садівництво базується виключно на таких засадах. Розвиток міжнародних контактів, більший доступ до інформації дає змогу визначити тенденції розвитку цієї галузі в нашій країні на перспективу [3].

Виклад основного матеріалу. Оскільки як сорти, так і підщепи по різному проявляють свої якості в різних агрокліматичних зонах, метою досліджень було виявлення кращих сортопідщепних комбінацій для нових сортів яблуні в зоні Західного Лісостепу. Об'єктами наших досліджень були поширені та перспективні клонкові підщепи: М.26, 62-396, 62-223, 54-118 та ММ 106 які окулірували імунними до парші сортами яблуні: Топаз, Райка та ГолдРаш.

В перше поле розсадника ННДЦ Львівського НАУ висадили по 100 добре вкорінених першосортних відсадків кожної форми підщеп. Розсадник розташований в середній частині легкого схилу, на темно-сірому, опідзоленому,

легко-суглинковому ґрунті на лесовидному суглинку, середньо забезпеченому елементами мінерального живлення, рН=6,2, вміст гумусу в орному шарі – 2,18 %. Розсадник вирощувався без зрошення. Схема розміщенн рослин в розсаднику однорядна з відстанню між рядами 90 см, між рослинами в ряду 20 см, що складає 55,5 тис/га. Окуліровку проводили 3-10 серпня 2012 р., в ранкові години, власноручно. Вивчали п'ять форм клонових підщеп з трьома сортами яблуні – всього 15 варіантів. За контроль слугувала районована підщепа М.26. Дослід закладено в триразовій повторності, по десять рослин у повторенні – 30 у варіанті. Саджанці вирощували способом окулірування вприклад.

На підставі проведених протягом 2012-2013 рр. досліджень можна зробити наступні висновки. Приживання заокуліруваних вічок сорту Топаз коливалося в межах 68,5 (ММ.106) – 81,2 (62-233). Спостерігалися вічка як такі, що не прижилися (коричневого забарвлення), так і вічка в яких щиток прижився а брунька висохла і не проросла. Висота саджанців на третю декаду жовтня у сорту Топаз коливалася у межах 133,7 (62-396)-145,2 см (ММ.106). Варто відзначити вирівняність отриманих саджанців за зовнішнім виглядом: висотою і діаметром – на загал вони виглядали не дуже високими, проте досить товстими (12,8-15,6 мм) і частково розгалуженими (20,3-42,1 %). Бічні гілки в кількості 3-5 шт. на саджанець скоріше виглядали як плодові прутики або списики і мали довжину 5-10 см, середні показники коливалися в межах 9,6-16,7 см. Продуктивність стандартних саджанців в перерахунку на 1 га перевищувала по всіх підщепах 31 тис.шт./га і в середньому становила від 31,2 тис.шт./га у ММ.106 до 37,0 тис.шт./га у 62-233. Приживання заокуліруваних вічок сорту Райка коливалося в межах 60,0 (ММ.106) – 77,8 (62-233) і теж не відрізнялося високими показниками як і в сорту Топаз. Висота саджанців на третю декаду жовтня у цього сорту коливалася у межах 132,2 (62-396)-148,4 см (ММ.106). За загальним виглядом вони, як і саджанців сорту Топаз, також були не високими, проте досить товстими (13,7-15,6 мм) проте менш розгалуженими (21,5-38,0 %). Бічні гілки в незначній кількості були досить короткими і мали середню довжину 104-13,4 см. Продуктивність стандартних саджанців в перерахунку на 1 га коливалася по підщепах в межах від 27,3 тис.шт./га у ММ.106 до 35,4 тис.шт./га. Найбільшу продуктивність забезпечували підщепи 62-223 та 62-396 (35,4-34,1 тис.шт./га).

Таблиця 1

Вплив клонових підщеп яблуні на ріст і розвиток саджанців досліджуваних сортів, 2012-2013 р.

Підщепа	Приживання вічок, %	Висота саджанців, см	Діаметр штамба, мм	Частка кронваних, %	Середня довжина гілок, см	Вихід стандартних саджанців, тис. шт/га
Топаз						
М.26 (к)	70,0	136,8	13,1	27,2	12,4	31,9
62-223	81,2	140,2	15,0	42,1	15,2	37,0
62-396	72,8	133,7	12,8	20,3	9,6	33,1
54-118	73,1	139,4	14,9	45,8	16,7	33,3
ММ.106	68,5	145,2	15,6	40,8	15,5	31,2
Райка						
М.26 (к)	62,4	135,8	14,0	28,7	12,4	28,4
62-223	77,8	145,6	14,9	34,7	13,1	35,4
62-396	75,0	132,2	13,7	21,5	10,4	34,1
54-118	67,4	142,5	15,1	38,0	13,2	30,7
ММ.106	60,0	148,4	15,6	35,1	13,4	27,3
ГолдРаш						
М.26 (к)	81,3	161,7	14,4	57,6	24,1	37,0
62-223	84,7	159,6	14,2	63,5	26,7	38,5
62-396	86,6	152,8	14,0	54,4	22,5	39,4
54-118	80,3	174,4	15,3	66,3	24,1	36,5
ММ.106	82,8	168,4	14,8	69,1	27,8	37,7

Приживання заокуліруваних вічок сорту ГолдРаш перевищувало показники попередніх двох сортів і коливалося в межах 80,3 (54-118) – 86,6 % (62-223). Висота саджанців на третю декаду жовтня у цього сорту була у межах 152,8 см (62-396) – 174,4 см (54-118). За загальним виглядом вони, як були досить високими, а за діаметром поступалися сортам Топаз і Райка (14,0-15,3 мм). Частка розгалужених саджанців становила 54,4-69,1 %. Бічні гілки в кількості 3-6 шт. були такими і досить довгими. Середня їх довжина становила 22,5-27,8 см. Продуктивність стандартних саджанців в перерахунку на 1 га коливалася по підщепах в межах від 36,5 тис.шт./га у 54-118 до 39,4 тис.шт./га у 62-396. Найбільшу продуктивність забезпечували підщепи 62-223 та 62-396 (39,4-38,5 тис.шт./га).

Висновки. Провівши порівняльний аналіз росту саджанців яблуні трьох сортів бачимо, що у сортів Топаз і Райка приживання вічок після окулірування є досить низьким. У сорту ГолдРаш приживання вічок було кращим і перевищувало 80 % по всіх підщепах. За показниками висоти та діаметра саджанці сортів Топаз і Райка майже не відрізняються – вони невисокі і досить товсті, проте за галуженням

сорт Райка незначно поступалася перед Топазом. У сорту ГолдРаш саджанці були досить високими, і за діаметром теж поступалися іншим двом сортам. Частка розгалужених саджанців сорту ГолдРаш була вища, а довжина бічних гілок майже вдвічі більша. Аналіз продуктивності показав, що цей показник коливався в досліджуваних сортах залежно від типу підщепи, а кращі результати для сортів Топаз і Райка на рівні 37,0 та 35,4 тис.шт./га забезпечувала підщепа 62-223, а для сорту ГолдРаш – 62-396 (39,4 тис.шт./га).

Бібліографічний список

1. Омельченко І. К. Культура яблуні в Україні / І. К. Омельченко / К. : Урожай, 1993. – 264 с.
2. Плодоводство / В. А. Потапов, В. В. Фаустов, Ф. Н. Пильщиков и др. Под ред. В.А.Потапова / М. : Колос, 2000. – 432 с.
3. Кондратенко П. В. Адаптивний стан сучасного садівництва в Україні та шляхи виходу з економічної кризи / П. В. Кондратенко / Садівництво. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. К. : Аграрна Наука, 1997. – № 45. – С. 3-8.
4. Кондратенко П. В., Бублик М. О. Методика дослідження з плодовими культурами / П. В. Кондратенко, М. О. Бублик / К. : Аграрна наука, 1996. – 94 с.
5. Кондратенко Т. Є. Імунні сорти – це високі врожаї та екологічно чиста продукція / Т. Є. Кондратенко / Сад, виноград і вино України. – 1999. – № 2. – С. 16-17.

Гулько Б., Вуйцик Н. Ріст і розвиток саджанців імунних до парші сортів яблуні в розсаднику на різних клонових підщепах

В статті подано результати вивчення росту і розвитку імунних до парші сортів яблуні в розсаднику на різних клонових підщепах. В результаті встановлено, що більшу продуктивність стандартних саджанців сортів Топаз та Райка забезпечує підщепа 62-223, а для сорту ГолдРаш – 62-396.

Ключові слова: клонові підщепи, сорти, розсадник, якість, продуктивність.

Hulko B., Vuitsyk N. Growth and development apple trees in nursery depending of rootstock type and variety

The article presents a results of study on influence of apple clonal rootstock's on growth of nursery tree's of scab resistant varieties. Results analysis shows that better productivity of apple trees in nursery for Topaz and Rajka varieties provides apple clonal rootstock 62-223, and for GoldRush – 62-396.

Key words: clonal rootstock, varieties, nursery, quality, productivity.

Гулько Б., Вуйцик Н. Рост и развитие саженцев иммунных к парше сортов яблони в питомнике на разных клоновых подвоях

В статье приведены результаты изучения роста и развития иммунных к парше сортов яблони: Топаз, Райка и ГолдРаш в питомнике на клоновых подвоях: 62-396, 62-223, 54-118, М.26 и ММ.106. В результате установлено, что большую продуктивность стандартных саженцев обеспечивает для сортов Топаз и Райка подвой 62-223, а для сорта ГолдРаш – 62-396.

Ключевые слова: клоновый подвой, сорт, питомник, качество, продуктивность.